

בבא בתרא קא

שווערד

1. תוספות רי"ד מסכת בבא בתרא דף ק עמוד ב

נ"ל שהחצר הי' חופר ומעמיק שהי' שוה לקרקעות המערות שממנו היו נכנסין למערות ונמצא הסלע זקוף סביב לחצר מארבע רוחותי' והחצר חפורה באמצע

2. מהר"ם מסכת בבא בתרא דף קא עמוד א

גמ' ותו הא תנן חצר הקבר העומד בתוכו טהור פ' ואם איתא דהכא כוכין לבראי לחצר שדי להו הרי העומד בתוך החצר מאהיל ע"ג הכוכין ואמאי טהור ואע"ג שפירש הרשב"ם לעיל שלכך רומן של הכוכין ז' טפחים כדי להיות אויר טפח בין הקרקע לארון שלא לטמא העוברים דרך המערה וא"כ מאי פריך המקשה הכא הא אפילו מאהיל ע"ג כוכין לא נטמא כיון שיש אויר טפח ולכך אתא שפיר דקתני העומד בתוכו טהור מ"מ פריך שפיר דהא כתבו התוס' לעיל מדרבנן מיהא מטמא אע"ג דהוי פותח טפח ולא התירו אלא ללכת למקום מצוה וכו' ולכך פריך שפיר אמאי העומד בתוכו טהור:

3. שו"ע יורה דעה - סימן שסד

(א) קבר של בנין, אסור בהנאה; אבל קרקע עולם של קבר, אינו נאסר: הגה - וי"א דהקרקע שלקחו מן הקבר וחזרו ונתנו עליו, דהוי תלוש ולבסוף חברו, אסור בהנאה (טור בשם הר"ר ישעיה). ויש אוסרין עוד לישב על האבן שנותנין על הקבר למצבה (גם זו בשמו וכו"כ הגהות אשיר"י בשם או זרוע פרק אלו מגלחין). ויש חולקים ומתירין (טור בשם הרא"ש).

4. ספר טורי זהב על יו"ד - סימן שסד

(א) ויש חולקין ומתירין. דס"ל דלא אסרו בגמרא אלא קבר של בנין לחוד וכו' רש"ל שהעולם נהגו איסור לישב על הקבר עד כאן. וכתב בהגהת אשר"י דכל מה שנעשה לצורך המת ולכבוד המת אסור בהנאה ומתוך כך אסור למכור מצבה שנשברה ולפי דבריו אסור להשען על המצבה וא"כ אסור לדרוך על גבי הקברים משום דאסור בהנאה עכ"ל. ובפרק (הספינה) [המוכר פירות] (דף ק"א) פ' רשב"ם דנושאי המטה שדורסין ע"ג המערות המוקפות מכל צד כשמביאין את המטה לחצר דבשביל הילוך לפי שעה לא קפיד ר"ש עכ"ל משמע דאין איסור כשדורסין ע"ג הקברים לפי (דהכי) [שעה] בהילוך למקום שרוצים לילך שם:

5. ערוך השולחן יורה דעה הלכות אבילות סימן שסד

ודע שראיתי להגדולים שכתבו דאסור לישען על המצבה ואסור לדרוך על הקברים שאסורים בהנאה [ש"ך סק"ג בשם הג"א וב"ה] והנה במצבות שלנו בארנו לענ"ד בסעי' ה' דאין בזה איסור ואף גם לדרוך על הקברים תמיהני על מה שאסרו וזהו מפני שחששו לדעת הר' ישעיה שהביא הטור דהעפר שעל המת אסור בהנאה וכבר בארנו דרוב הפוסקים חולקים עליו ואף גם לדעתו לא ידעתי אם ההילוך על הקבר מקרי הנאה ולא מצינו בשום מקום שיהא אסור לעבור במקום האסור בהנאה רק במדיר חבירו מנכסיו מטעם דיתור אסור במודר הנאה כמ"ש בסי' רכ"א והוה כאוסרו מפורש בדריכת הרגל אבל בכל איסורי הנאה לא מצינו שאסור לדרוך עליהם ובוודאי לישב על הקבר או לדרוך עליו דרך דריכה אסור משום בזיון המת אבל לעבור דרך עליו אין כאן בזיון ומי לנו גדול ממקום המקדש שבכל הר הבית היה מותר לילך ולדרוך על הקרקע ועל הריצפה [וגם בפ"ת סק"ב הביא מתשו' י"א דאין בזה הנאה מטעם אחר ע"ש ולדידי א"צ לזה ודו"ק]:

6. מהרש"א על בבא בתרא דף קא/ב

בד"ה ה"נ בפלי אותן ב' כוכין כו' כוך בחצי אמה הריקנית כו' עכ"ל. נראה מפירושו לפי' הראשון דעושה כוך א' מחצי אמה שבזויות לנפל אחד וא"כ קשה היכן הוא עושה הכוך במערה שניה ואפשר לומר דעושה אותן זה על גב זה דאפשר דרומו של כוך הנפל לא היה רק חצי אמה ולא מקרי זה במעמיק כיון דב' הכוכין של הנפלים היו בשוים לכל שאר הכוכין ולא עמוקים מהן ודו"ק:

7. ר"י מיגאש מסכת בבא בתרא דף קא עמוד ב

תנן התם במסכת נזיר בפרק הכותים אין להם נזירות. המוצא מת מושכב כדרכו נוטלו ואת תפוסתו וכו' פירש משנה זו לענין טהרת ארץ ישראל היא שנויה לפי שהיה דרכן לתקן את הדרכי' ולבדוק אותן מן הטומאה מפני עולי רגלים וכל מקום שהיו מוצאין בו קבר אם מת אחד או שנים או שלשה שאין קבורין על הסדר קבר ארץ ישראל היו מפנין אותן לפי שיש לומר שבאקראי בעלמא נקברו וקיימא לן דכל בקבר שאינו ידוע וקבוע מותר לפנות. כדגרסי' בפרק נגמר הדין (דף מ"ז ע"ב) ג' קברים הם קבר הידוע אסור וכו' ואם היו מוצאין מתים קבורים כסדר ארץ ישראל בידוע שהיא שכונת קברות ולא היו מפנין אלא מציינין אותו כדי

שיפרשו מהן עולי רגלים כדתנן בפרק משקין בית השלחין ומציינין על הקברות וכו' ועל זה שנינו המוצא מת מושכב כדרכו נוטלו ואת תפוסתו. פי' עפר תיחוח שתחת המת שכיון שדבר ידוע הוא שלחלוחית המת ומה שנמס מגופו באותו עפר הוא נבלע כמת עצמו הוא חשיב ולפיכך כשמפנה אותו מאותו מקום נוטלו ואת תפוסתו עמו וקוברו במקום אחר. שנים נוטלין ואת תפוסתן. פי' לפי שעדיין יש לומר שאינו קבר קבוע שאסור לפנותן: מצא שלשה אם יש ביניהן מארבע מאות ועד שמונה הרי זה שכונת קברות פירש כלומר אם מצא אותן קבורים בתוך ארבע אמות יש לומר ששכונת קברות היא וזה הוא רחבה של מערה.

8. חידושי הריטב"א מסכת בבא בתרא דף קא עמוד ב

נוטלו ואת תפוסתו. פירשו שם שנוטל כל עפר תיחוח אשר שם ושליש אצבעות קרקע בתולה, וסמכי לה אקרא דכתיב ונשאתני ממצרים אם תקברני במצרים לפי שעה או עד שאתעכל, טול עמי מקרקע מצרים, ומשום כבוד המת הוא ועשאוהו כרקב שלו.

9. חידושי הריטב"א מסכת בבא בתרא דף קא עמוד ב

המוצא את המת מושכב כדרכו. ... ומה שלא חשו למת מצוה שהוא קונה מקומו, פירשו בירושלמי (נזיר פ"ט) מפני שאינו מצוי ועוד דקול יש לו.